

OBSAH

10 ÚVOD

OD MÝTU K VĚDĚ

600 PŘ. N. L. – 1550 N. L.

- 20 Je zřejmé, že Země se nepohybuje**
Geocentrický model
- 21 Země obíhá kolem Slunce po kružnici**
Raný heliocentrický model
- 22 Body rovnodennosti se posouvají**
Putující hvězdy
- 23 Měsíční svit je odražené sluneční světlo**
Teorie Měsíce
- 24 Vše, co je užitečné k teorii nebeského dění**
Upevňování poznatků

- 26 Nehybné hvězdy se sunou k západu**
Otáčení Země
- 27 Obláček na noční obloze**
Mapování galaxií
- 28 Nový kalendář v Číně**
Sluneční rok
- 30 Znovu jsme pozorovali všechny hvězdy z Ptolemaiova katalogu**
Zdokonalené přístroje
- 32 Nakonec musíme do středu vesmíru umístit Slunce**
Kopernikánský model

DALEKOHLEDOVÁ REVOLUCE 1550–1750

- 44 Spatřil jsem novou a neobvyklou hvězdu**
Tychonův model
- 48 Mira Ceti je proměnná hvězda**
Nový druh hvězd
- 50 Skutečnou dráhou planety je elipsa**
Eliptické oběžné dráhy
- 56 Naše vlastní oči nám ukazují čtyři hvězdy obíhající Jupiter**
Galileův dalekohled
- 64 Dokonale kulatá skvrna uprostřed Slunce**
Přechod Venuše
- 65 Nové měsíce u Saturnu**
Pozorování Saturnových prstenců
- 66 Gravitace objasňuje pohyb planet**
Gravitační teorie
- 74 Troufám si předpovědět, že se tato kometa vrátí v roce 1758**
Halleyova kometa
- 78 Tyto objevy jsou nejosl-
nivější a nejužitečnější v tomto století**
Hvězdná aberace
- 79 Katalog jižní oblohy**
Mapování jižních hvězd

URAN A NEPTUN 1750–1850

- 84 **Zjistil jsem, že jde o kometu, protože měnila svou polohu**
Pozorování Uranu
- 86 **Jasnost této hvězdy kolísá**
Proměnné hvězdy
- 87 **Naše Mléčná dráha je obydlí, mlhoviny jsou města**
Messierův katalog
- 88 **O stavbě nebes**
Mléčná dráha
- 90 **Kameny padají z oblohy**
Planetky a meteority
- 92 **Mechanismus nebes**
Gravitační poruchy
- 94 **Tuším, že by to mohlo být něco lepšího než kometa**
Objev Ceres

- 100 **Průzkum celé plochy oblohy**
Jižní polokoule
- 102 **Zdánlivý pohyb hvězd**
Hvězdná paralaxa
- 103 **Sluneční skvrny se objevují v cyklech**
Povrch Slunce

104 **Objev spirálního uspořádání mlhovin**
Výzkum mlhovin

106 **Planeta, jejíž polohu jste vypočítal, skutečně existuje**
Objev Neptunu

VZESTUP ASTROFYZIKY 1850–1915

112 **Ve sluneční atmosféře se nachází sodík**
Sluneční spektrum

113 **Hvězdy lze třídit podle jejich spektra**
Analýza světla hvězd

114 **Ohromná množství svítícího plynu**
Vlastnosti mlhovin

116 **Žluté sluneční erupce se liší od jakéhokoliv pozemského plamene**
Sluneční záření

117 **Mars přetíná hustá síť kanálů**
Mapování povrchu Marsu

118 **Fotografování hvězd**
Astrofotografie

120 **Přesné měření hvězd**
Hvězdný katalog

122 **Klasifikace hvězd podle spekter odkrývá jejich stáří a velikost**
Charakteristiky hvězd

128 **Existují dva druhy červených hvězd**
Rozbor spektrálních čar

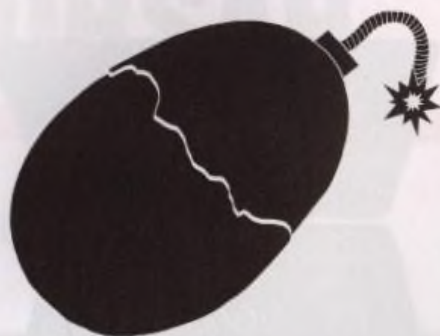
129 **Sluneční skvrny jsou magnetické**
Vlastnosti slunečních skvrn

130 **Klíč k měřítku vesmírných vzdáleností**
Měření vesmíru

138 **Hvězdy jsou buď obři, nebo trpaslíci**
Zpřesňování klasifikace hvězd

140 **Z vesmíru přichází pronikavé záření**
Kosmické paprsky

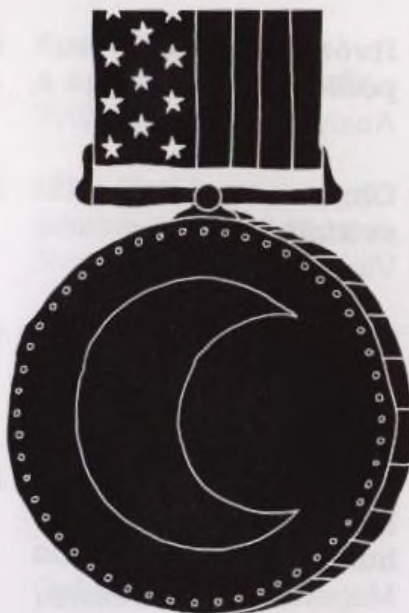
141 **Bílá žhavá hvězda, jež je příliš slabá**
Objev bílých trpaslíků

ATOMY, HVĚZDY A GALAXIE 1915–1950

- 146 Čas a prostor a gravitace nemohou existovat odděleně od hmoty**
Teorie relativity
- 154 Přesné řešení relativity předpovídá černé díry**
Křivky v prostoročasu
- 156 Spirální mlhoviny jsou hvězdné soustavy**
Spirální galaxie
- 162 Hvězdy jsou hlavně z vodíku a helia**
Složení hvězd
- 164 Naše galaxie se otáčí**
Tvar Mléčné dráhy
- 166 Pomalý proces anihilace hmoty**
Jaderná fúze v nitru hvězd
- 168 Den bez včerejšku**
Zrození vesmíru
- 172 Vesmír se rozpíná všemi směry**
Za Mléčnou dráhou
- 178 Bílí trpaslíci mají maximální hmotnost**
Životní cykly hvězd

- 179 Rádiový vesmír**
Radioastronomie
- 180 Explozí k neutronové hvězdě**
Supernovy
- 182 Zdrojem energie hvězd je jaderná fúze**
Proč hvězdy září
- 184 Za planetami existuje zásobárna komet**
Kuiperův pás
- 185 Některé galaxie mají ve svých středech aktivní oblasti**
Jádra a záření
- 186 Shoda měsíčních a pozemských hornin je příliš dokonalá**
Původ Měsíce
- 188 Významné nové objevy budou činy pomocí létajících dalekohledů**
Vesmírné dalekohledy

- 196 Trvalo méně než hodinu, než vznikla atomová jádra**
Prvotní atom
- 198 Hvězdy jsou továrny na chemické prvky**
Nukleosyntéza
- 200 Místa utváření hvězd**
Hustá molekulární mračna

NOVÁ OKNA DO VESMÍRU 1950–1975

- 206 Obrovské mračno obklopující sluneční soustavu**
Oortův oblak
- 207 Komety jsou špinavé sněhové koule**
Složení komet
- 208 Cesta ke hvězdám otevřena**
Start Sputniku
- 210 Pátrání po mezihvězdné komunikaci**
Rádiové dalekohledy
- 212 Meteority se při dopadu mohou vypařit**
Zkoumání kráterů
- 213 Slunce zní jako zvon**
Sluneční vibrace
- 214 Tato data lze nejlépe vyložit jako rentgenový zdroj vně sluneční soustavy**
Kosmické záření
- 218 Jasnější než galaxie, ale vypadá jako hvězda**
Kvazary a černé díry

222 Oceán šepotu pocházející z našeho výbušného stvoření

Pátrání po velkém třesku

228 Pátrání po mimozemské inteligenci je hledáním nás samých

Život na jiných planetách

236 Musí to být nějaký nový druh hvězdy

Kvazary a pulzary

240 Galaxie se během času proměňují

Porozumění vývoji hvězd

242 Jako cíl jsme zvolili Měsíc

Vesmírný závod

250 Planety vznikly z disku plynu a prachu

Mlhovinová hypotéza

252 Sluneční neutrino lze zachytit jen pořádně velkým detektorem

Experiment Homestake

254 Hvězdy, které nevidíme

Objev černých děr

255 Černé díry vydávají záření

Hawkingovo záření

TRIUMF TECHNIKY 1975 AŽ SOUČASNOST

260 Velká cesta k obřím planetám

Průzkum sluneční soustavy

268 Většina vesmíru chybí

Temná hmota

272 Záporný tlak vytváří odpudivou gravitaci

Kosmická inflace

274 Galaxie vypadají, jako by pluly na povrchu bublinovitých struktur

Přehledy rudého posuvu

276 Hvězdy se utvářejí zevnitř ven

Uvnitř obřích molekulárních mračen

280 Vrásky v čase

Kosmické mikrovlnné pozadí

286 Kuiperův pás existuje

Průzkum dálav za Neptunem

288 Většina hvězd má kolem sebe planety

Exoplanety

296 Nejambicióznější mapa vesmíru všech dob

Digitální pohled na oblohu

297 Naše galaxie chová uprostřed obří černou díru

Srdce Mléčné dráhy

298 Rozpínání vesmíru zrychluje

Temná energie

304 Ohlédnutí přes 13,5 miliardy roků

Studium vzdálených hvězd

306 Naším cílem je přistání na kometě

Porozumění kometám

312 Divoké mládí sluneční soustavy

Nicejský model

314 Blízké seznámení s podivínem sluneční soustavy

Výzkum Pluta

318 Laboratoř Mars

Průzkum Marsu

326 Největší oko upřené k obloze

Jak pohlédnout dál do vesmíru

328 Zčeření prostoročasu

Gravitační vlny

332 ŽIVOTOPISY

340 SLOVNÍČEK

344 REJSTŘÍK

352 PODĚKOVÁNÍ

